

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

افت جریانات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهان در سال ۲۰۱۷

FDI

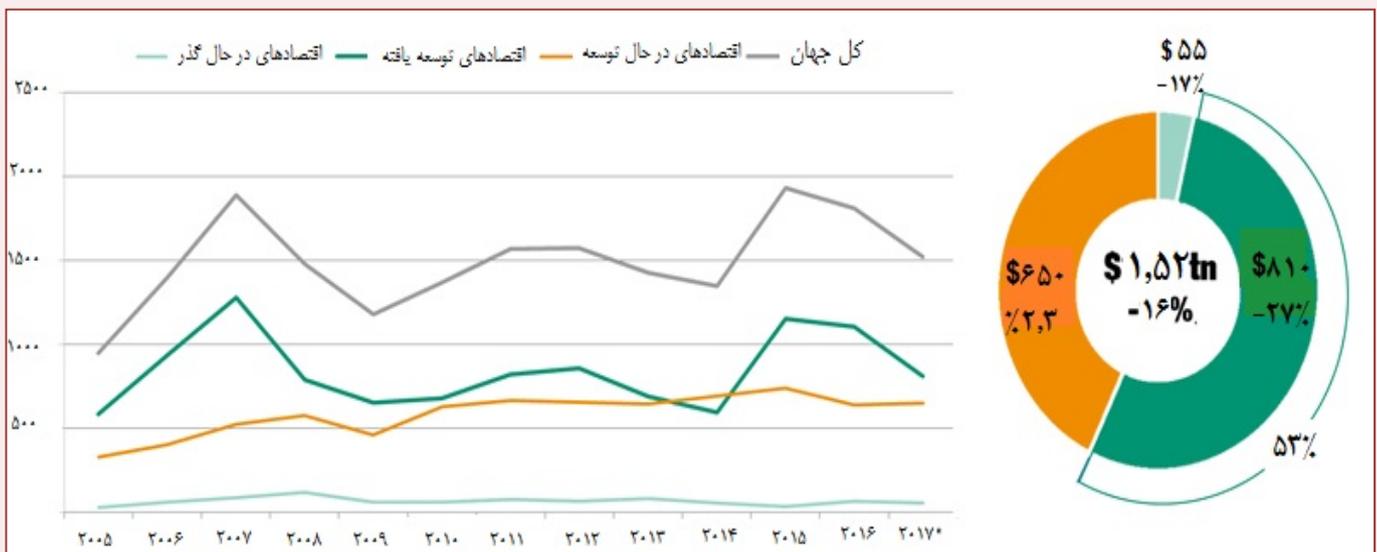
با وجود رشد اقتصادی و افزایش حجم تجارت، جریانات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهان در سال ۲۰۱۷، کاهش یافت. در این مطلب تصویر مقدماتی از وضعیت جریانات ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در این سال، دلایل کاهش آن در سال ۲۰۱۷ به همراه روند تغییرات پروژه‌های جدید سرمایه‌گذاری خارجی و ادغام و تملک برون مرزی ارائه و با توجه به تحولات پیش‌رو در سال ۲۰۱۸، احتمال چگونگی تغییرات آتی آن بررسی می‌شود.

روند جریانات ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی

بر اساس گزارش سازمان آنکتاد، جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی با افت ۱۶ درصدی از ۱.۸۱ تریلیون دلار در سال ۲۰۱۶ به رقم ۱.۵۲ تریلیون دلار در سال ۲۰۱۷ رسید. بنا به اظهار آقای موکیسا کیتویی^۱ دبیر کل سازمان آنکتاد بنظر می‌رسد بهبود جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی از زمان وقوع بحران‌های مالی ۲۰۰۸ همچنان در مسیر ناهمواری قرار دارد. در حالی که سرمایه گذاری مستقیم خارجی در اقتصادهای در حال توسعه در سطح مشابه سالهای گذشته قرار دارد، همچنان سرمایه گذاری در بخش‌هایی که تامین کننده اهداف توسعه پایدار^۲ هستند، بسیار مورد نیاز است. تقویت سرمایه گذاری مستقیم خارجی برای دستیابی به توسعه پایدار یک ضرورت است.

همان طور که در نمودار (۱) نشان داده شده است، بعد از رشد موقتی سرمایه گذاری خارجی در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۵، مجدداً روند نزولی این جریانات که از سال ۲۰۰۸ آغاز شده بود، از سال ۲۰۱۶ ادامه داشته است. همراهی تغییرات جریان سرمایه گذاری خارجی با روند تغییرات این جریانات در اقتصادهای توسعه یافته حاکی از اثر گذاری بالای این اقتصادها در تغییرات جهانی سرمایه گذاری خارجی است.

نمودار ۱- جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی: جهان و گروه اقتصادها - ۲۰۱۷-۲۰۰۵ - میلیارد دلار

منبع: سازمان آنکتاد- رقم ۲۰۱۷ برآورد است.

^۱ - Mukhisa Kituyi

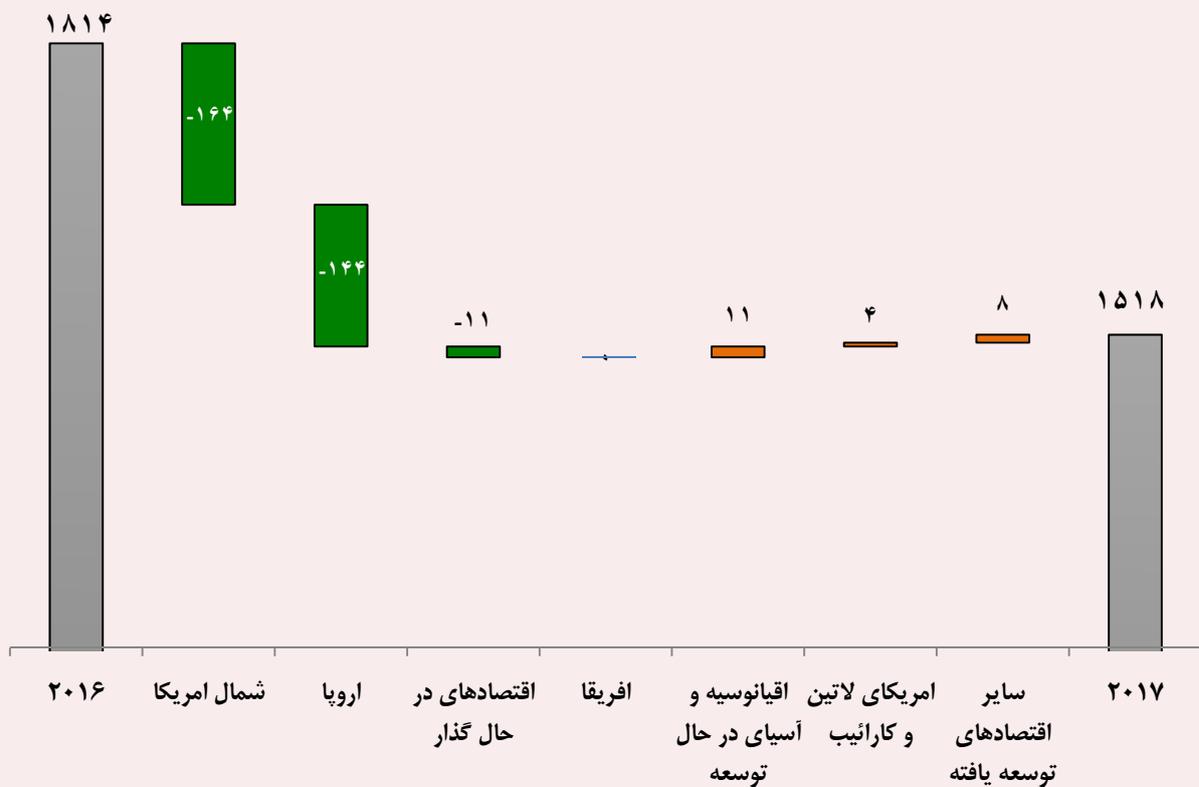
^۲ - Sustainable Development Goals(SDG)

دلایل افت سرمایه گذاری خارجی در سال ۲۰۱۷

از دلایل عمده کاهش جریانات سرمایه گذاری خارجی در سال ۲۰۱۷، کاهش ۲۷ درصدی این جریانات در اقتصادهای پیشرفته و رسیدن جریانات ورودی این منطقه به رقم ۸۱۰ میلیارد دلار است. کاهش قوی جریانات ورودی سرمایه گذاری خارجی در منطقه اروپا به میزان ۲۷ درصد (معادل ۱۴۴ میلیارد دلار) و در امریکای شمالی به میزان ۳۳ درصد (معادل ۱۶۴ میلیارد دلار) از مصادیق مشخص کاهش سال ۲۰۱۷ است (نمودار ۲). شایان ذکر است که بخشی از این کاهش، توسط رشد ۱۱ درصدی جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی به سایر اقتصادهای پیشرفته مانند استرالیا جبران شد.

مناطق که مشمول رشد جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۷ شدند شامل منطقه اقیانوسیه و آسیای در حال توسعه به میزان ۱۱ میلیارد دلار، سایر اقتصادهای توسعه یافته معادل ۸ میلیارد دلار و منطقه امریکای لاتین و کارائیب معادل ۴ میلیارد دلار بود.

نمودار ۲- میزان مشارکت مناطق مختلف جهان در تغییر جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی
۱۷-۲۰۱۶- میلیارد دلار

منبع: سازمان آنکتاد

کشورهای در حال توسعه

جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی به اقتصادهای در حال توسعه در سال ۲۰۱۷ با حفظ روند با ثبات افزایشی قبلی به رقم حدود ۶۵۳ میلیارد دلار رسید که تقریباً ۲ درصد بیشتر از سال ۲۰۱۶ بود. کشورهای در حال توسعه آسیایی و منطقه امریکای لاتین و کارائیب، از لحاظ جذب جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۷، با رشد همراه بودند ولی این جریانات در منطقه آفریقا، تغییری نداشت.

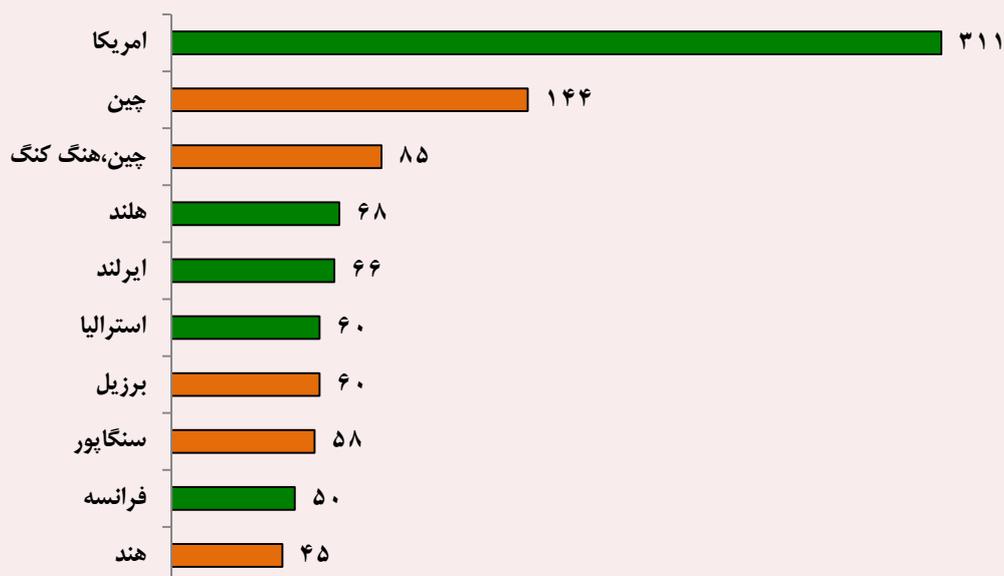
در سال ۲۰۱۷ مجدداً منطقه آسیای در حال توسعه موقعیت خود را در زمینه کسب بالاترین ارقام جذب سرمایه گذاری خارجی در جهان، حفظ کرد که بعد از این منطقه اقتصادی، اتحادیه اروپا و امریکای شمالی قرار گرفتند.

در اقتصادهای در حال گذار از اقتصاد برنامه ریزی شده به یک اقتصاد مبتنی بر بازار، جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی با افت ۱۷ درصدی به رقم تقریبی ۵۵ میلیارد دلار نزدیک شد. بخشی از این افت به علت تنزل این جریانات در فدراسیون روسیه و همچنین جریانات ضعیف در سایر کشورهای مستقل مشترک المنافع است.

مقاصد با بیشترین جذب سرمایه گذاری خارجی

کشور امریکا با جذب ۳۱۱ میلیارد دلار سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۷، همچنان موقعیت برتر را در زمینه ورود این جریانات در جهان داراست که بعد از آن به ترتیب اهمیت کشورهای چین با رقم ۱۴۴ میلیارد دلار و هنگ کنگ با رقم ۸۵ میلیارد دلار قرار می گیرند (نمودار ۳). در بین ده مقصد برتر جذب کننده جریانات سرمایه گذاری خارجی در سال ۲۰۱۷، پنج کشور در حال توسعه قرار دارد که شامل کشورهای چین، هنگ کنگ، برزیل، سنگاپور و هند هستند.

نمودار ۳- مقاصد با بالاترین مقادیر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۷- میلیارد دلار

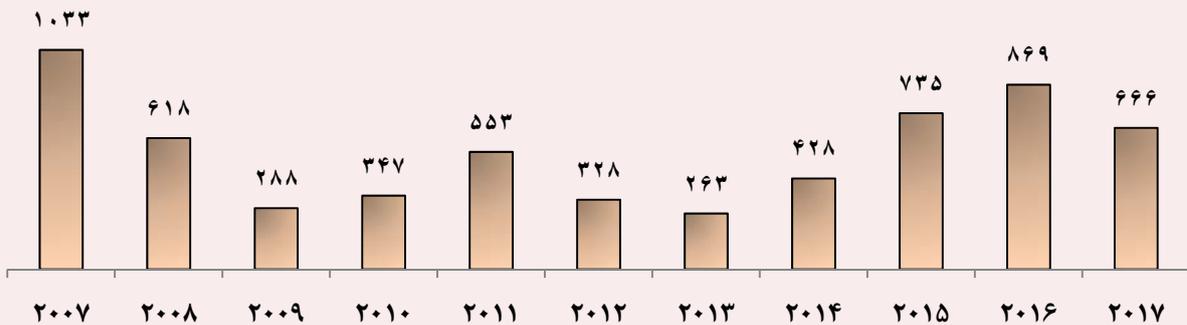

منبع: سازمان آنگتاد

ادغام و تملک

در حوزه ادغام و تملک هم بعد از سه سال رشد متوالی، در سال ۲۰۱۷ ارزش فعالیتها در این حوزه، با کاهش ۲۳ درصدی روبرو شد و به رقم ۶۶۶ میلیارد دلار رسید (نمودار ۴). ۵۵۳ میلیارد دلار از این رقم در اقتصادهای پیشرفته، ۱۰۰ میلیارد دلار از آن در اقتصادهای در حال توسعه و مابقی در اقتصادهای در حال گذار اتفاق افتاده است.

نمودار ۴- روند ادغام و تملک فرامرزی ۲۰۱۷-۲۰۰۷ - میلیارد دلار

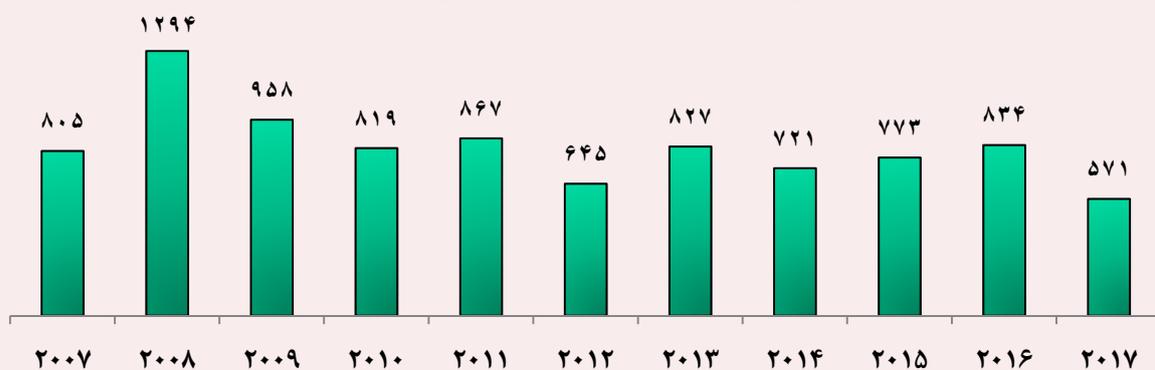

منبع: سازمان آنکتاد

پروژه های سرمایه گذاری جدید- گرین فیلد

ارقام مقدماتی مربوط به ارزش پروژه های سرمایه گذاری خارجی جدید یا سبز^۳ مربوط به سال ۲۰۱۷ حاکی از تنزل ۳۲ درصدی و رسیدن به رقم ۵۷۱ میلیارد دلار است (نمودار ۵). در این سال رقم متناظر تعداد پروژه ها هم با افت ۱۷ درصدی همراه بوده و به کمترین رقم خود از سال ۲۰۰۳ تاکنون رسیده است. در صورت تأیید ارقام مقدماتی، کاهش پروژه های جدید، علامتی منفی از چشم انداز بلند مدت این نوع سرمایه گذاری هاست. اگرچه از حیث تعدادی، در سال ۲۰۱۷، پروژه های سبز با افت ۲۳ درصدی مواجه شدند ولی نگرانی مهم مربوط به نصف شدن تقریبی ارزش پروژه های سرمایه گذاری اعلام شده در اقتصادهای در حال توسعه از ۵۱۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۶ به ۲۶۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ است.

نمودار ۵- ارزش سرمایه گذاری مستقیم خارجی در زمینه پروژه های جدید (سبز) ۲۰۱۷-۲۰۰۷ - میلیارد دلار

منبع: سازمان آنکتاد

^۳ - Green Field

چشم انداز ۲۰۱۸

بنا به اظهار آقای جیمز ژان مدیر بخش سرمایه گذاری آنکتاد، در مقایسه با سایر متغیرهای کلان اقتصادی مانند GDP و رشد تجارت که بهبودی را در سال ۲۰۱۷ تجربه کردند، جریانات سرمایه گذاری خارجی با افت همراه بود و اگرچه احتمال برعکس شدن این رویه در سال ۲۰۱۸ وجود دارد ولی ریسک‌های موجود هم قابل توجه هستند.

پیش بینی رشد اقتصادی در اکثر اقتصادها، بهبود تدریجی بهای کالاهای اساسی و بهبود چشم انداز سودآوری در بخش‌های گوناگون موجب تقویت اعتماد و اطمینان حوزه کسب و کار شده و بدنبال آن انگیزه بنگاه‌های فراملیتی را برای سرمایه گذاری در سال ۲۰۱۸ افزایش خواهد داد.

همچنین با وجود عدم قطعیت‌ها، پیش بینی شده است که در سال ۲۰۱۸ تجارت جهانی نیز با سرعت بالاتر و با نرخ بالاتر از ۳ درصد، افزایش یابد. در این میان انتظار می‌رود تجارت درون منطقه آسیا و واردات امریکا هم همچنان قوی باشد. بهبود چشم انداز اقتصاد کلان، اثر مثبت مستقیمی بر ظرفیت بنگاه‌های فراملیتی در زمینه سرمایه گذاری دارد.

با این وجود، احتمال ریسک‌های ژئوپلیتیک و عدم قطعیت‌های سیاستی هم بر مقیاس و هم بر شرایط بهبود جریانات سرمایه گذاری اثر گذار خواهند بود. امکان تشدید بروز حمایت‌گرایی‌ها در قالب اقدامات عملی محدود کننده تجارت، نگرانی افزایش تنش‌های ژئوپلیتیک در جهان و رشد آسیب‌های اقتصادی ناشی از بروز بلایای طبیعی، پیامدهای منفی بر جریانات سرمایه گذاری مستقیم خارجی خواهد گذاشت.

از سویی دیگر اعمال اصلاحات مالیاتی در امریکا نیز احتمال تغییرات قابل توجه در تصمیمات بنگاه‌های فراملیتی این کشور و در نتیجه جذب مقادیر بیشتری از سرمایه گذاری خارجی در این کشور را تقویت خواهد نمود.